

Til: Kommunestyrepolitikerne i Lillehammer kommune

Lillehammer, 21. desember 2023

KOMMUNENES VIKTIGE ROLLE I NATURVERNARBEIDET

Gratulerer så mye som nyvalgte/gjenvalgte politikere denne høsten!

Nå nærmer det seg juleferie. Kommunestyret har konstituert seg, representantene har blitt kjent med hverandre og partiene har gjort seg opp en mening om hva som er viktige saker i denne perioden.

Som kommunestyrerepresentanter har dere mye større makt til å beskytte natur og klima enn de fleste tror. Arealpolitikken er avgjørende for å ta vare på natur- og friluftslivsområder, sikre matjord for ettertida og restaurere natur. Samtidig kan dere sørge for at byer og tettsteder utvikles slik at transportbehovet reduseres og det blir lettere å gå, sykle og reise kollektivt. Plan- og bygningsloven er deres viktigste lov, og inneholder de fleste verktøyene som trengs – hvis dere kjenner mulighetene.

I Montreal like før jul i fjor inngikk verdenssamfunnet en internasjonal FN-avtale om å bevare og redde naturmangfoldet. Norge var pådriver i forhandlingene. Naturavtalen sier blant annet at 30 prosent av land- og havområder må vernes, og at 30 prosent av degraderte områder må restaureres. Nå må avtalen innfris, og kommunene har nøkkelrollen. Uten kommunene på laget og som pådrivere vil ikke staten kunne utrette så mye – det er dere som har makta.

Vi vil derfor utfordre dere på fire punkter:

1. **Sett av områder for vern og restaurering:** Det er ingen grunn til at kommunene skal ha lavere ambisjoner enn naturavtalen. Hver kommune bør identifisere hvilke naturarealer som bør vernes og restaureres, og markere disse med hensynssoner og planbestemmelser i kommuneplanen. Statlig vern av områder uten lokal tilslutning er ikke gjeldende politikk i dag. Derfor er det viktig at dere kommunepolitikere tar initiativ og deretter ber staten om tilslutning.
2. **Gjennomfør «planvask»:** Norsk institutt for naturforskning (NINA) sin rapport ([2022 nr. 2171](#)) viser at norske kommuner har satt av enorme arealer til utbygging som ennå ikke er gjennomført. Mye av utbyggingsreserven er naturområder avsatt til hytter, boliger eller næringsparker mange år tilbake – da det var mindre kunnskap om natur, klima, myr og tettstedsutvikling og før dagens byggepress og konsekvenser for natur og lokalmiljø var så synlige. Heldigvis kan kommunene, helt erstatningsfritt, omregulere slike gamle planer tilbake til natur og friluftsliv, så lenge det ikke er gitt byggetillatelse.

3. **Still krav:** Plan- og bygningsloven gir kommunene store muligheter til å styre arealbruken gjennom planbestemmelser. Det kan for eksempel etableres særlige krav til kantsoner og tiltak mot avrenning til vassdrag, og dere kan innføre meldeplikt for hogst og krav om konsekvensutredning ved bygging av nye skogsbilveier.
4. **Husk at det er lov å si nei:** Det er lov å si nei, både til forslag om store nye utbyggingsområder i kommuneplanen, til søknader om dispensasjon og til private reguleringsplanforslag, enten det dreier seg om gruver, hyttefelt, vindkraft eller andre ideer. Tøffe og ansvarlige kommuner stiller krav.

De fire punktene dreier seg om grep for å unngå bit for bit-nedbyggingen av norsk natur, noe som er viktig for artsmangfold, friluftsliv, klimagassutslipp og klimatilpasning. Politikk som hindrer nedbygging av nye områder og i stedet utvikler eksisterende tettsteder og fortetter rundt knutepunkt, vil som regel også bidra til mindre transportbehov og styrke gange og sykkel- og kollektivtransport som reisemåter. Vi forventer også at dere stiller strenge miljøkrav ved kommunale innkjøp, gjennomfører energisparing i kommunale bygg og bidrar til mer gjenbruk og mindre avfall.

Ovennevnte rapport fra NINA viser at det ligger inne utbygging av 1364 km² skog, 354 km² i leveområder for villreinen, 164 km² myr og nær 140 km² jordbruksareal i norske kommuners arealplaner. Til sammenlikning er Mjøsas areal på 362 km².

Mange kommuner er allerede offensive i arbeidet med å ta vare på naturen. Flere styrer etter et prinsipp om å være arealnøytrale. Det vil si at de i utgangspunktet skal unngå nedbygging av nye naturområder, men dersom de likevel må bygge ned noe, må dette kompenseres i form av restaurering av allerede ødelagt natur. Med naturavtalens klare mål om at vi må få mer natur, gjennom blant annet restaurering, må ambisjonene økes. Kommunene må bli naturpositive.

Den internasjonale naturavtalen har satt klare mål som må innfris innen 2030. Kommunestyreperioden som nå er i gang, strekker seg fram til høsten 2027. Som samfunn har vi knapp tid, og dere har et stort ansvar i arbeidet for et mer natur- og klimavennlig Norge.

Avslutningsvis vil vi fremheve at vi alltid er glade for å bli kontaktet av engasjerte politikere med spørsmål om natur og klima. Ikke nøl med å ta kontakt om dere trenger innspill, fakta eller en sparringspartner. Dere finner ellers mye informasjon i [Naturvernforbundets veileder](#) om hvordan kommunepolitikerne kan redde norsk natur.

Med vennlig hilsen og ønske om en god og velfortjent juleferie,

Terje Onshus
Leder i Naturvernforbundet i Lillehammer og Øyer
lillehammer@naturvernforbundet.no
959 32 924

Ole Midthun
Leder i Naturvernforbundet i Innlandet
innlandet@naturvernforbundet.no
916 94 760